T083 TKL 1 (49) 1509 Luận Đại Trí Độ 25.Giải Thích Tỳ Lê Da (Tinh Tấn) Ba La Mật

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

25-GIAÛI THÍCH TYØ-LEÂ-DA (TINH TAÁN) BA-LA-MAÄT

KINH: Thaân taâm tinh taán khoâng giaûi ñaõi, neân coù theå ñaày ñuû tinh taán Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Tinh taán laø goác heát thaûy caùc thieän phaùp, ñaùng phaûi ôû ñaàu heát, nay côù sao noù laïi ôû vaøo haøng thöù töù? Ñaùp: Boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc ôû theá gian thöôøng coù; nhö caùi ñaïo nghóa giöõa khaùch vaø chuû theo leõ phaûi cung caáp cho nhau, ñeán nhö suùc sanh cuõng bieát caùch boá thí ñoù. Hoaëc coù ngöôøi vì lyù do naøy, lyù do khaùc, cho neân boá thí; hoaëc vì ñôøi naøy, hoaëc vì ñôøi sau, hoaëc vì ñaïo cho neân boá thí maø khoâng caàn tinh taán. Coøn nhö trì giôùi laø vì thaáy ngöôøi laøm aùc, bò pheùp vua trò toäi neân sôï haõi maø khoâng daùm laøm quaáy. Hoaëc saün coù taùnh thieän, neân khoâng laøm ñieàu aùc. Hoaëc coù ngöôøi nghe noùi ñôøi naøy laøm aùc, ñôøi sau chòu toäi maø sôï haõi, cho neân trì giôùi. Hoaëc coù ngöôøi nghe noùi, do trì giôùi maø xa lìa ñöôïc caûnh khoå, sanh, giaø, beänh, cheát, neân trong taâm sanh, mieäng noùi: "Ta töø ngaøy nay khoâng coøn saùt sanh". Nhö vaäy, ñoù laø giôùi, ñaâu caàn coù tinh taán Ba-la-maät môùi laøm ñöôïc ö? Nhö trong pheùp nhaãn nhuïc, hoaëc bò maéng, bò ñaùnh, bò gieát maø hoaëc vì sôï neân khoâng ñaùp traû, hoaëc vì söùc keùm, vì sôï toäi loãi, hoaëc vì tu theo phaùp thieän nhaân, hoaëc vì caàu ñaïo cho neân giöõ yeân laëng khoâng ñaùp traû, ñeàu laø khoâng caàn phaûi coù tinh taán Ba-la-maät môùi nhaãn ñöôïc. Nay muoán ñöôïc bieát thaät töôùng caùc phaùp, phaûi thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø neân tu haønh thieàn ñònh. Thieàn ñònh laø caùnh cöûa trí tueä chôn thaät, trong aáy phaûi sieâng tu tinh taán, nhaát taâm haønh thieàn. Laïi nöõa, boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc laø phöôùc ñöùc lôùn, ñöôïc an oån khoaùi laïc, coù danh döï toát, muoán gì ñöôïc naáy. Ñaõ bieát ñöôïc muøi vò cuûa phöôùc lôïi aáy, nay muoán tinh taán ñeå tieáp tuïc coù ñöôïc thieàn ñònh, trí tueä thaéng dieäu, thì ví nhö ñaøo gieáng, ñaõ thaáy buøn öôùt, caøng theâm tinh taán, hy voïng chaéc chaén coù nöôùc, laïi cuõng nhö duøi löûa, ñaõ thaáy ñöôïc khoùi, gaéng söùc gaáp boäi, chaéc chaén thaáy ñöôïc löûa. Muoán thaønh Phaät ñaïo, phaøm coù hai moân: 1- Phöôùc ñöùc, 2- Trí tueä. Tu haønh boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, laø moân phöôùc ñöùc. Ñaïi Baùt-nhaõ Ba- la-maät bieát thaät töôùng heát thaûy caùc phaùp laø moân trí tueä. Boà-taùt nhaäp vaøo phöôùc ñöùc moân thì tröø heát thaûy toäi, öôùc nguyeän ñeàu thoûa maõn. Neáu khoâng ñöôïc thoûa maõn, laø vì toäi caáu ngaên che. Boà-taùt nhaäp vaøo trí tueä moân thì khoâng chaùn ngaùn sanh töû, khoâng öa vui Nieát-baøn, vì hai vieäc laø moät. Nay muoán xuaát sanh Ñaïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì phaûi nhaân nôi thieàn ñònh moân, vaø muoán coù thieàn ñònh moân caàn phaûi nhôø ñeán söùc ñaïi tinh taán. Vì sao? Vì ôû Duïc giôùi loaïn taâm, khoâng theå thaáy ñöôïc thaät töôùng cuûa caùc phaùp; ví nhö ñeøn ôû giöõa gioù, aùnh saùng khoâng theå chieáu roõ vaät, nhöng ñeøn ôû trong nhaø kín, aùnh saùng chaéc chaén chieáu roõ ñöôïc. Thieàn ñònh, trí tueä aáy, khoâng theå laáy phöôùc ñöùc maø caàu ñöôïc,

cuõng khoâng phaûi quaùn chieáu sô saøi maø ñöôïc, maø phaûi thaäm thaâm tinh caàn gaáp ruùt baùm chaët khoâng giaûi ñaõi, môùi thaønh töïu ñöôïc. Nhö Phaät töøng noùi duø cho huyeát, thòt, môõ, tuûy kieät heát, chæ coøn laïi da, xöông, gaân cuõng khoâng boû tinh taán, thì nhö vaäy môùi ñöôïc ñöôïc thieàn ñònh, trí tueä. Ñöôïc hai vieäc naøy thì moïi vieäc ñeàu thaønh. Do vaäy neân tinh taán ñöùng vaøo thöù tö, laøm caên baûn cho thieàn ñònh, trí tueä chôn thaät. Trong ba thöù ñaàu tuy ñeàu coù tinh taán, nhöng vì ít cho neân khoâng noùi. Hoûi: Coù ngöôøi noùi: Chæ thöïc haønh boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc laø ñöôïc ñaïi phöôùc ñöùc, khi ñöôïc ñaïi phöôùc ñöùc thì öôùc nguyeän ñeàu thaønh töïu, thieàn ñònh, trí tueä töï nhieân ñeán, vaäy caàn gì phaûi coù tinh taán Ba-la-maät? Ñaùp: Phaät ñaïo saâu xa khoù ñöôïc, tuy coù söùc boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, song caàn phaûi coù tinh taán môùi ñöôïc thieàn ñònh saâu xa, trí tueä chaân thaät vaø voâ löôïng Phaät phaùp. Neáu khoâng thöïc haønh tinh taán thì khoâng sanh thieàn ñònh,

khi thieàn ñònh khoâng sanh thì coõi Phaïm-thieân-vöông cuõng khoâng theå sanh ñeán ñöôïc huoáng gì muoán caàu ñöôïc Phaät ñaïo? Laïi nöõa, coù ngöôøi nhö Ñaïi cö só Daân v.v... muoán ñöôïc voâ löôïng phöôùc baùu, thì ñeàu ñöôïc nhö yù. Nhö vua Ñaûnh Sanh laøm vua caû boán chaâu thieân haï, trôøi möa xuoáng baûy baùu vaø caùc vaät caàn duøng, laïi coøn ñöôïc trôøi Ñeá-thích chia choã cho ngoài. Tuy coù phöôùc aáy nhöng khoâng theå ñaéc ñaïo. Nhö Tyø-kheo La-taàn-chaâu tuy chöùng ñöôïc ñaïo quaû A-la-haùn, nhöng khi ñi khaát thöïc ñeán baûy ngaøy maø khoâng coù ñöôïc vaät gì, ñaønh phaûi mang bình baùt khoâng trôû veà, sau duøng löûa thieàn ñònh töï thieâu thaân maø vaøo Nieát- baøn. Do ñoù, neân bieát chaúng phaûi chæ coù söùc phöôùc ñöùc maø ñaéc ñaïo ñöôïc. Muoán thaønh Phaät ñaïo, caàn phaûi ñaïi tinh taán. Hoûi: Boà-taùt xem tinh taán coù lôïi ích gì maø sieâng tu, khoâng giaûi ñaõi? Ñaùp: Heát thaûy ñaïo ñöùc lôïi ích ñôøi naøy ñôøi sau ñeàu do tinh taán maø coù ñöôïc. Laïi nöõa, neáu ngöôøi muoán töï ñoä thaân, coøn phaûi caàn kíp tinh taán, huoáng chi Boà-taùt theä nguyeän muoán ñoä taát caû chuùng sanh. Nhö trong baøi keä taùn thaùn tinh taán noùi: Ngöôøi maø khoâng tieác thaân, Taâm trí tueä quyeát ñònh, Tinh taán ñuùng nhö phaùp. Vieäc mong caàu khoâng khoù. Nhö noâng phu sieâng laøm, Thu hoaïch chaéc ñaày ñuû, Cuõng nhö ñi ñöôøng xa, Sieâng ñi chaéc mau ñeán. Neáu ñöôïc sanh coõi Trôøi, Vaø ñöôïc vui Nieát-baøn, Lyù do ñöôïc nhö vaäy, Ñeàu do söùc tinh taán.. Chaúng phaûi trôøi vaø voâ nhaân, Töï laøm neân töï ñöôïc, Ñaâu phaûi ngöôøi trí tueä, Maø khoâng töï gaéng söùc? Löûa ba coõi chaùy buøng, Ví nhö ngoïn löûa lôùn. Ngöôøi coù trí quyeát ñoaùn, Môùi ñöôïc thoaùt ra khoûi! Do vaäy neân Phaät baûo A-nan! Phaûi tinh taán! Nhö vaäy khoâng giaûi ñaõi, Ñi thaúng ñeán Phaät ñaïo. Maïnh meõ maø sieâng laøm. Ñaøo ñaát thoâng ñöôïc suoái, Tinh taán cuõng nhö vaäy, Khoâng gì khoâng caàu ñöôïc. Nhö haønh ñöôïc ñaïo phaùp, Tinh taán khoâng giaûi ñaõi, Chaéc ñöôïc voâ löôïng quaû, Baùo aáy troïn khoâng maát. Laïi nöõa, phaùp tinh taán laø caên baûn cuûa moïi ñieàu thieän, coù theå xuaát sanh heát thaûy caùc thieän ñaïo, cho ñeán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà- ñeà, huoáng gì laø lôïi nhoû! Taát caû ñeàu töø tinh taán, khoâng phoùng daät maø phaùt sanh. Laïi nöõa, tinh taán coù theå laøm phaùt ñoäng phöôùc ñöùc

ñôøi tröôùc, nhö möa thaám haït gioáng, laøm cho moïc maàm, ñaây cuõng nhö vaäy. Tuy coù phöôùc ñöùc nhaân duyeân ñôøi tröôùc, neáu khoâng coù tinh taán thì khoâng phaùt sanh ñöôïc, cho neân ñeán caùi lôïi ñôøi naøy coøn khoâng coù ñöôïc, huoáng chi ñöôïc Phaät ñaïo? Laïi nöõa, caùc ñaïi Boà-taùt cöùu vôùt chuùng sanh, phaûi chòu ñuû thöù khoå, cho ñeán khoå trong ñòa nguïc A-tyø, taâm cuõng khoâng giaûi ñaõi; aáy laø tinh taán. Laïi nöõa, heát thaûy moïi söï, neáu khoâng tinh taán thì khoâng thaønh ñöôïc. Ví nhö thuoác xoå,

laáy vò baû ñaäu laøm chuû, neáu boû baû ñaäu thì khoâng ñuû ñeå xoå. Nhö vaäy Boán nieäm xöù (yù chæ), Boán thaàn tuùc, Naêm caên, Naêm löïc, Baûy giaùc chi, Taùm chaùnh ñaïo, chaéc chaén phaûi caàn coù tinh taán; neáu khoâng coù tinh taán thì moïi vieäc khoâng thaønh. Nhö giôùi chæ coù trong Taùm chaùnh ñaïo, caùc choã khaùc khoâng coù; tín chæ coù trong Naêm caên, Naêm löïc, caùc choã khaùc khoâng coù; coøn tinh taán thì khoâng choã naøo khoâng coù. Tinh taán tuy coù khaép trong caùc phaùp maø vaãn rieâng töï coù maët sai khaùc; ví nhö voâ minh söû tuy coù khaép trong heát thaûy caùc kieát söû, maø vaãn rieâng coù baát coïng voâ minh. Hoûi: Boà-taùt muoán ñöôïc heát thaûy Phaät phaùp, muoán ñoä heát thaûy chuùng sanh, muoán dieät heát thaûy phieàn naõo, ñeàu ñöôïc nhö yù; sao coøn phaûi taêng theâm tinh taán môùi coù theå ñöôïc thaønh Phaät; nhö ñoám löûa nhoû khoâng theå ñoát röøng lôùn, phaûi coù theá löûa taêng theâm môùi coù theå ñoát taát caû? Ñaùp: Boà-taùt töø khi sô phaùt taâm, theä nguyeän seõ ñoä heát thaûy chuùng sanh, laøm cho hoï ñöôïc an laïc, thöôøng vì heát thaûy, khoâng töï tieác thaân, neáu tieác thaân thì khoâng theå thaønh töïu caùc thieän phaùp. Do vaäy phaûi taêng theâm tinh taán. Laïi nöõa, Boà-taùt duøng ñuû lyù do quôû traùch taâm giaûi ñaõi, khieán meâ say tinh taán. Ñaùm maây ñen giaûi ñaõi che laáp aùnh saùng trí tueä, nuoát maát caùc coâng ñöùc, taêng tröôûng ñieàu baát thieän. Ngöôøi giaûi ñaõi luùc ñaàu tuy ñöôïc vui nhoû maø veà sau thôøi bò khoå lôùn. Ví nhö ñoà aên coù ñoäc, luùc ñaàu tuy thôm ngon, maø laâu thì cheát ngöôøi. Taâm giaûi ñaõi ñoát chaùy caùc coâng ñöùc, ví nhö löûa lôùn ñoát chaùy heát röøng caây hoang daõ. Ngöôøi giaûi ñaõi bò maát heát caùc coâng ñöùc; ví nhö bò giaëc cöôùp, khoâng coøn laïi chuùt gì, nhö keä noùi: Ñaùng ñöôïc maø chaúng ñöôïc, Ñaõ ñöôïc roài laïi maát, Ñaõ töï khinh thaân mình, Moïi ngöôøi cuõng khoâng kính. Thöôøng ôû choã raát toái, Khoâng coù caùc uy ñöùc. Phaùp trí tueä toân quyù, Vieäc aáy maát vónh vieãn. Nghe caùc phaùp dieäu ñaïo, Khoâng theå giuùp ích thaân, Caùc toäi loãi nhö theá, Ñeàu do taâm giaûi ñaõi, Tuy nghe phaùp taêng ích, Chaúng theå ñöôïc tôùi treân, Caùc toäi loãi nhö theá, Ñeàu do taâm giaûi ñaõi, Sanh nghieäp khoâng tu lyù, Khoâng ñöôïc vaøo ñaïo phaùp, Caùc toäi loãi nhö theá, Ñeàu do taâm giaûi ñaõi. Baäc thöôïng trí boû xa, Trung nhaân thöôøng laïi gaàn, Haï ngu vì ñoù chìm, Nhö heo öa ôû chuoàng, Neáu laøm ngöôøi ôû ñôøi, Ba vieäc ñeàu pheá maát, Duïc laïc vaø taøi vaät, Phöôùc ñöùc cuõng maát luoân. Neáu laøm ngöôøi xuaát gia, Thì khoâng ñöôïc hai vieäc, Sanh Thieân vaø Nieát-baøn, Danh döï maát caû hai. Nhöõng pheá maát nhö vaäy Muoán bieát lyù do

noù, Trong heát thaûy caùc giaëc, Khoâng qua giaëc giaûi ñaõi. Vì coù caùc toäi aáy, Khoâng neân nuoâi taâm nhaùc, Hai Tyø-kheo Maõ, Tónh, Giaûi ñaõi sa aùc ñaïo, Tuy

thaáy Phaät nghe Phaùp, Cuõng chaúng thoaùt khoûi ñöôïc. Quaùn caùc toäi loãi cuûa giaûi ñaõi nhö vaäy, maø tinh taán ñöôïc taêng tröôûng. Laïi nöõa, quaùn saùt söï lôïi ích cuûa tinh taán, thì bieát caùi lôïi cuûa ñôøi naøy ñôøi sau, Phaät ñaïo hay Nieát-baøn maø coù ñöôïc, laø ñeàu do tinh taán. Laïi nöõa, Boà-taùt bieát heát thaûy caùc phaùp ñeàu laø khoâng, khoâng coù gì, nhöng khoâng chöùng Nieát-baøn, chæ vì thöông xoùt chuùng sanh, chöùa nhoùm caùc ñieàu thieän, aáy laø söùc tinh taán Ba-la-maät. Laïi nöõa, Boà-taùt chæ laø moät ngöôøi ñôn ñoäc khoâng coù baèng höõu, chæ do söùc phöôùc ñöùc tinh taán maø phaù ñöôïc Ma quaân vaø giaëc kieát söû, ñöôïc thaønh Phaät ñaïo. Ñaõ ñöôïc Phaät ñaïo, ñoái vôùi heát thaûy caùc phaùp thaáy roõ laø nhaát töôùng voâ töôùng, noù thaät ñeàu laø khoâng, song Boà- taùt vì chuùng sanh maø thuyeát caùc danh töï veà caùc phaùp, duøng caùc phöông tieän kheùo leùo ñoä thoaùt chuùng sanh khoûi khoå sanh, giaø, beänh, cheát. Khi saép dieät ñoä ñem phaùp thaân (giaùo phaùp) trao cho Boà-taùt Di-laëc, Ñaïi Ca-Dieáp, A-nan v.v... vaäy sau vaøo Kim-cang tam- muoäi, töï laøm naùt thaân coát ra nhö haït caûi ñeå ñoä chuùng sanh maø khoâng rôøi boû söùc tinh taán. Laïi nöõa, nhö A-nan vì caùc Tyø-kheo noùi veà Baûy giaùc yù, cho ñeán tinh taán giaùc yù, Phaät hoûi A-nan: “Thaày noùi tinh taán giaùc yù ö?” A-nan thöa: “Con noùi tinh taán giaùc yù”. Nhö vaäy ba laàn hoûi ba laàn ñaùp, Phaät lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy baûo A-nan: “Thaày öa thích tu haønh tinh taán thì khoâng vieäc gì khoâng ñöôïc, ñöôïc ñeán Phaät ñaïo, chaéc chaén khoâng hö doái”. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, quaùn xeùt söï lôïi ích cuûa tinh taán maø ñöôïc taêng tröôûng lôïi ích. Vaø söï tinh taán nhö vaäy, coù khi Phaät noùi laø duïc, coù khi noùi laø tinh taán, coù khi noùi laø khoâng phoùng daät. Ví nhö ngöôøi muoán ñi xa, khi baét ñaàu muoán ñi, theá goïi laø duïc; caát böôùc khoâng ngöøng, theá goïi laø tinh taán; töï khuyeán khích coá gaéng, khoâng ñeå cho vieäc laøm ngaên trôû; theá goïi laø khoâng phoùng daät. Do vaäy bieát duïc sanh ra tinh taán, tinh taán sanh ra khoâng phoùng daät, khoâng phoùng daät neân coù theå sanh ra caùc phaùp, cho ñeán khi chöùng thaønh Phaät ñaïo. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt muoán thoaùt khoûi sanh, giaø, beänh cheát, muoán ñoä thoaùt chuùng sanh, thì thöôøng phaûi tinh taán, nhaát taâm khoâng phoùng daät, cuõng nhö ngöôøi böng baùt daàu ñaày ñi vaøo giöõa ñaïi chuùng, nhôø chuù yù nhaát taâm khoâng phoùng daät, neân ñöôïc sanh lôïi lôùn. Laïi nhö taàng gaùc nghieâng, ñöôøng hieåm, daây treo ven nuùi ruû xuoáng, taïi caùc choã hieåm aùc ñoù, nhôø nhaát taâm khoâng phoùng daät, neân thaân ñöôïc an oån, ñôøi naøy ñöôïc sanh lôïi lôùn. Caàu ñaïo maø tinh taán cuõng nhö vaäy, neáu nhaát taâm khoâng phoùng daät, thì öôùc nguyeän ñeàu ñöôïc thaønh töïu. Laïi nöõa, ví nhö doøng nöôùc coù theå laøm vôõ ñaù lôùn, taâm khoâng phoùng daät cuõng nhö vaäy, chuyeân tu kheùo leùo, thöôøng haønh khoâng boû, thì coù theå phaù caùc nuùi kieát söû phieàn naõo. Laïi nöõa, Boà-taùt coù ba thöù suy nghó: Neáu ta khoâng laøm thì khoâng ñöôïc quaû baùo; neáu ta khoâng töï laøm thì khoâng töø ngöôøi khaùc ñöa ñeán; neáu ta laøm thì cuoái cuøng khoâng maát. Suy nghó nhö vaäy roài, neân quyeát taâm tinh taán vì Phaät ñaïo maø chuyeân tu, chöù khoâng phoùng daät. Nhö moät tieåu Tyø-kheo tu haïnh A-lan-nhaõ, moät mình ôû trong röøng toïa Thieàn maø sanh giaûi ñaõi, trong röøng coù vò thaàn voán laø ñeä

töû Phaät nhaäp vaøo trong xöông cuûa moät töû thi, noùi baøi keä: Tieåu Tyø-kheo trong röøng, Vì sao sanh giaûi ñaõi, Ngaøy ñeán neáu khoâng sôï, Ñeâm laïi ñeán

nhö vaày. Tyø-kheo aáy sôï haõi ngoài daäy, trong taâm töï suy nghó, ñeå ñeán nöûa ñeâm laïi nguû, vò thaàn aáy laïi ñeán hieän ra möôøi ñaàu, trong mieäng tuoân löûa, raêng vuùt nhö kieám, maét ñoû nhö löûa, ngoaùi laïi noùi vaø ñi theo naém vò Tyø-kheo giaûi ñaõi aáy, noùi: "ÔÛ choã naøy khoâng neân giaûi ñaõi, sao laïi laøm vaäy?" Baáy giôø vò Tyø-kheo quaù sôï, lieàn khôûi taâm suy nghó ñeán vieäc ñoù, roài chuyeân taâm nieäm phaùp, chöùng ñöôïc ñaïo quaû A-la-haùn. AÁy goïi söùc töï cöôøng tinh taán, khoâng phoùng daät, coù theå ñöôïc ñaïo quaû. Laïi nöõa, söï tinh taán aáy khoâng töï tieác thaân maø tieác quaû baùo. Trong boán oai nghi cuûa thaân laø ngoài, naèm, ñi, ñöùng, thöôøng sieâng tinh taán, thaø töï maát thaân khoâng boû ñaïo nghieäp. Ví nhö bò löûa chaùy, duøng bình nöôùc ñeå cöùu, coát laøm sao ñeå daäp taét löûa, chöù khoâng tieác caùi bình. Nhö vò thaày Tieân nhaân daïy ñeä töû baøi keä raèng: Taâm quyeát ñònh vui veû, Nhö ñöôïc quaû baùo lôùn, Nhö khi ñöôïc toaïi nguyeän, Môùi bieát toái dieäu naøy. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, quaùn xeùt caùi lôïi cuûa tinh taán maø coù theå laøm cho söï tinh taán taêng theâm. Laïi nöõa, Boà-taùt tu caùc khoå haïnh, neáu coù ngöôøi ñeán xin ñaàu, maét, tuûy, naõo, thì coù theå cho heát, roài töï nghó: "Ta coù söùc nhaãn nhuïc, tinh taán, trí tueä, phöông tieän, theá nhöng khi chòu söï caét ñaàu maét aáy maø vaãn coøn thaáy ñau ñôùn, huoáng gì chuùng sanh ngu si, laãn thaãn trong ba ñöôøng aùc. Ta neân vì caùc chuùng sanh aáy, sieâng tu tinh taán ñeå sôùm thaønh Phaät ñaïo, cöùu vôùt chuùng sanh.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.